

How to be a
Brilliant Thinker

ฉลาดคิด คิดอย่างคนฉลาด!

ฉลาดคิด คิดอย่างคนฉลาด !

How to be a Brilliant Thinker

ราคา 185 บาท

ผู้เขียน : Paul Sloane

ผู้แปล : สุนันทา โกศลศิริลักษณ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มีนาคม 2554

สงวนลิขสิทธิ์โดย : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด

How to be a Brilliant Thinker

copyright © Paul Sloane, 2010

English language edition published by Kogan Page

Thai language edition published by Expernet Co., Ltd.

All Rights Reserved.

จัดพิมพ์โดย : **สำนักพิมพ์บิสคิด (ในเครือเอ็กซ์เปอร์เน็ทบุ๊คส์)**
ผลิตหนังสือดีมีคุณค่า ลิขสิทธิ์ถูกต้องจากต่างประเทศ
2387 อาคารรวมทุนพัฒนา ถนนเพชรบุรีตัดใหม่
แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310
โทร. 0-2718-1821 (10 คู่สาย)
<http://www.expernetbooks.com>
e-mail: public@expernetbooks.com

จัดจำหน่ายโดย : **บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด**
2387 อาคารรวมทุนพัฒนา ถนนเพชรบุรีตัดใหม่
แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310
โทร. 0-2718-1821 (10 คู่สาย)
แฟกซ์ 0-2718-1831, 0-2318-4809
<http://www.expernetbooks.com>
e-mail : public@expernetbooks.com

พิมพ์ที่ : **ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด**
โทร. 0-2732-3101

ข้อมูลทางบรรณานุกรมหอสมุดแห่งชาติ

สโลน, พอล.

ฉลาดคิด คิดอย่างคนฉลาด !.--กรุงเทพฯ : บิสคิด, 2554.

232 หน้า.

1. ความคิดและการคิด. I. สุนันทา โกศลศิริลักษณ์, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

153.42

ISBN 978-974-414-174-3

พิมพ์บน
กระดาษถนอมสายตา
www.greenread.com

อ่านได้บน

หน้า

คำนำ

3

1 : การคิดที่แตกต่าง

7

2 : พิจารณามุมมองที่อยู่ตรงข้าม

15

3 : เปรียบหน้ากับสมมติฐาน

21

4 : วิเคราะห์ปัญหา

29

5 : ถามคำถาม

37

6 : คิดแบบผสมผสาน

43

7 : คิดแนวขนาน

49

8 : คิดสร้างสรรค์

55

9 : คิดแนวข้าง

61

10 : คิดในสิ่งที่ไม่มีใครคิด

67

11 : ประเมินความคิด

71

12 : การตัดสินใจที่ยากลำบาก

77

13 : พัฒนาความคิดเชิงภาษา

89

14 : คิดเชิงคณิตศาสตร์

97

15 : เรียนรู้ทฤษฎีความเป็นไปได้

105

16 : คิดให้เห็นภาพ

111

17 :	พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์	119
18 :	เป็นนักเจรจาชั้นยอด	127
19 :	เอาชนะการโต้แย้ง	133
20 :	คิดได้รวดเร็ว	141
21 :	เพิ่มพลังความจำ	147
22 :	ทดลอง ล้มเหลว เรียนรู้	157
23 :	เล่าเรื่อง	165
24 :	คิดติดตลก	171
25 :	คิดบวก	175
26 :	ตั้งเป้าหมาย	181
27 :	จัดลำดับความสำคัญและมุ่งความสนใจ	185
28 :	คิดแล้วลงมือทำ	191
29 :	ความคิดผุดๆ	199
30 :	เพิ่มพลังสมองของคุณ	209
31 :	เกมสำหรับนักคิด	219
32 :	บทสรุป - ฉลาดคิด คิดอย่างคนฉลาด	223
	เฉลยคำตอบ	229

บทที่ 1

การคิดที่แตกต่าง

มนุษย์เราถูกสร้างขึ้นมาให้อยู่กับความเคยชิน ในแต่ละวันเราตื่นขึ้นมาบนเตียงผั่งเดิม สวมเสื้อผ้าสไตร์ที่เคยใส่ รับประทานอาหารเช้าเมนูซ้ำๆ แล้วก็ออกไปทำงานหรือไปโรงเรียนด้วยเส้นทางประจำบนรถคันเดิม เมื่อถึงที่หมายเราก็เริ่มใช้ความคิดในแบบที่เคยคิดเมื่อวันก่อนๆ ความคิดเกือบทั้งหมดที่เรามีนั้นอยู่ในแนวเดิม คือ การคิดวิเคราะห์ รวบรวมสรุปผล ประเมินตรวจสอบแก้ไข เป็นการศึกษาโดยใช้สมองซีกซ้าย และนี่คือวิธีการปฏิบัติปกติของเรา มันยากที่จะเห็นว่าตัวเรานั้นเป็นอุปสรรคขัดขวางตัวเองมากน้อยเพียงใดจากการจำกัดความคิดให้อยู่ในกรอบเดิม จริงๆ แล้ววิธีการคิดและการแสดงออกทางความคิดนั้นก็จะมีรูปแบบได้หลากหลาย

เราแสดงออกทางความคิดด้วยการใช้ถ้อยคำ การพูดถึงสิ่งต่าง ๆ การเขียนข้อความรวมถึงการเขียนบันทึกประจำวัน อีเมลและรายงาน จนเป็นธรรมชาติ น้อยครั้งที่เราจะหยุดและถามตัวเองว่ามันมีทางทำสิ่งเหล่านี้ให้ดีกว่าเดิมได้หรือไม่ นักคณิตศาสตร์ใช้สมการในการแสดงตัวตนของพวกเขา สมูทท์บัญชีใช้ตัวเลข จิตรกรใช้ภาพวาด นักแต่งเพลงใช้ดนตรี สถาปนิกใช้แบบวาด วิศวกรใช้แบบจำลอง ผู้กำกับการแสดงใช้ภาพเคลื่อนไหว วิทยากรใช้ศิลปะแห่งการพูดและการเล่าเรื่องราว แล้วทำไมเราแทบจะไม่หยิบยืมรูปแบบเหล่านั้นมาใช้บ้าง ?

หนังสือเล่มนี้จะทำให้เราได้สำรวจวิธีการคิดรูปแบบต่าง ๆ และเข้าถึงวิธีการทำหายทางสติปัญญาที่เราต้องพบเจอ เรามาเริ่มกันด้วยการคิดแบบเอกนัย (convergent thinking : วิธีการคิดวิเคราะห์โดยใช้ตรรกะและหลักการเพื่อนำไปสู่คำตอบที่ถูกต้องและดีที่สุดเพียงคำตอบเดียว) และการคิดแบบอเนกนัย (divergent thinking : การคิดแบบกระจายแง่มุม เป็นการคิดอย่างอิสระ นอกเหนือกฎเกณฑ์ คิดหาคำตอบโดยไม่จำกัดจำนวนและรูปแบบ) โดยปกติเราจะมีความคิดแบบเอกนัย เมื่อเราได้ยินข้อแนะนำข้อหนึ่ง สัญชาตญาณของเราจะเริ่มตรวจสอบและพิจารณา มัน จากนั้นเราจะวิจารณ์และวิเคราะห์ผลที่จะตามมาเพื่อจะหาข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น เราได้เรียนรู้การสรุป พิจารณาพิจารณา และประเมินงานของนักประพันธ์ นักประวัติศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ ทั้งจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เราพุ่งความสนใจไปที่ความคิดและพิจารณามันในแง่มุมต่าง ๆ อย่างง่ายดายและเป็นไปโดยธรรมชาติ เรานำความเชื่อที่มีอยู่ไปผูกติดกับความคิดใหม่และสร้างกรอบให้มันเป็นไปในแบบที่เราต้องการ

ในทางตรงกันข้าม การคิดแบบอเนกนัยเป็นการเคลื่อนออกจากใจกลางของเรื่องและกระจายไปในทิศทางต่าง ๆ เมื่อเราใช้ความคิดแบบ

ฉลาดคิด คิดอย่างคนฉลาด !

อเนกนัย เราสามารถใช้ความคิดได้หลากหลายรูปแบบโดยไม่จำเป็นต้องว่าความคิดเหล่านั้นต้องเชื่อมโยงกับจุดเริ่มต้น เรายืดขยายขอบเขตและปล่อยจินตนาการของเราให้รังสรรค์ความเป็นไปได้ในรูปแบบต่าง ๆ แม้กระทั่งการคิดที่แปลกประหลาดและไม่น่าจะเป็นไปได้ ตรงกันข้ามกับความคิดแบบอเนกนัยซึ่งเราพุ่งจุดสนใจตรงไปยังเป้าหมายและจำกัดทางเลือกอื่นๆ ลงให้เหลือเพียงทางออกเดียว

ยิ่งไปกว่านั้นเรามีแนวโน้มที่จะเลือกมองและรวบรวมหลักฐานเฉพาะที่สนับสนุนความเชื่อของเราและปฏิเสธหรือเพิกเฉยต่อหลักฐานที่ตรงกันข้ามกับความเชื่อที่เรามีอยู่ การทดลองทางจิตวิทยาที่โด่งดังของปีเตอร์ เวลัน ที่มหาวิทยาลัยลอนดอนเป็นตัวอย่งที่แสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดี เขานำตัวเลขที่เรียงต่อกันสามตัว ได้แก่ 2, 4, 6 ให้ให้นักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีดูและกล่าวกับนักศึกษาว่าตัวเลขเหล่านี้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เขาได้ตั้งไว้ และให้นักศึกษาเดาตัวเลขสามตัวเพื่อที่จะหากฎของเขา โดยในการทายแต่ละครั้ง เวลันจะบอกนักศึกษาว่าสิ่งที่เดานั้นเป็นไปตามกฎของเขาหรือไม่ เขาให้โอกาสนักศึกษาลองทายได้หลายครั้ง จากนั้นจึงค่อยเดาว่ากฎของเขาคืออะไร เกือบทุกครั้งนักศึกษายกตัวเลขที่คล้าย ๆ กัน เช่น 6, 8, 10 เวลันบอกกับนักศึกษาว่าตัวเลขที่ลองทายมานั้นตรงตามกฎของเขา นักศึกษาก็จะเดาว่ากฎคือตัวเลขที่เพิ่มขึ้นทีละ 2 ซึ่งเป็นคำตอบที่ผิด นักศึกษาลองทายตัวเลขแบบอื่น เช่น 3, 6, 9 เวลันบอกว่าตัวเลขเหล่านี้เป็นไปตามกฎที่เขาได้ตั้งไว้เช่นกัน นักศึกษาก็จะเดาว่ากฎคือ 1 เท่า 2 เท่า 3 เท่า ซึ่งก็ยังเป็นคำตอบที่ผิดเช่นเดิม การทายตัวเลขและเดากฎก็ดำเนินต่อไป นักศึกษายึดติดกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนในรูปแบบต่าง ๆ และในแต่ละครั้งกลุ่มของตัวเลขเหล่านั้นก็เป็นไปตามกฎที่พวกเขาได้คาดไว้ แต่ในความจริงแล้วกฎที่เวลันได้ตั้งขึ้นนั้นคือตัวเลขสามตัวที่ต้องมีค่าเพิ่มขึ้น เช่น 3, 29, 311

หรือ 978, 979, 67,834 ก็เป็นไปตามกฎของเขาเช่นกัน ถ้าคุณได้ลองนำแบบทดสอบนี้ไปลองถามคนอื่น ๆ คุณก็จะเห็นว่าคนเหล่านั้นจะคาดการณ์ล่วงหน้าว่ากฎคืออะไรจากนั้นก็ตรวจสอบมันด้วยการลองทายตัวเลขสามตัวที่ตรงตามกฎของเขา ซึ่งเขาก็จะได้รับคำตอบว่าสิ่งที่ทายมานั้นเป็นไปตามกฎแต่ไม่สามารถเดากฎได้ถูกต้อง ผู้เล่นจำนวนน้อยมากที่จะทดสอบกฎของตัวเองด้วยการทายตัวเลขสามตัวที่ไม่เป็นไปตามกฎของเขา เช่น 10, 10, 10

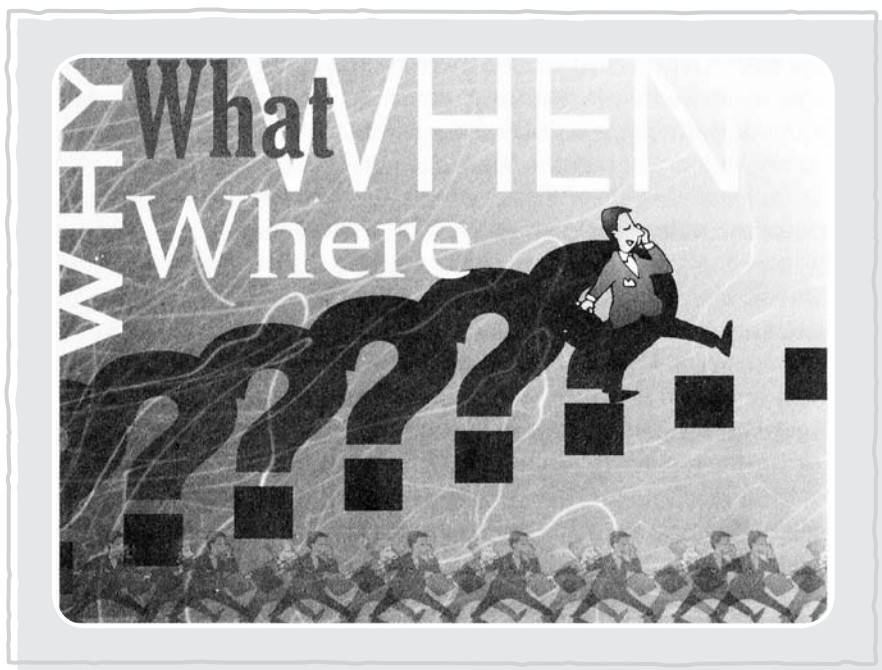
ความคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของเราต่อสิ่งต่าง ๆ เรามีความเชื่อและข้อสันนิษฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วเราก็จะมองหาหลักฐานมาสนับสนุนความเชื่อนั้น ถ้าเราเชื่อว่ากระรอกทุกตัวเป็นสีเทา ทุกครั้งที่เราเห็นกระรอกสีเทามันจะเสริมความเชื่อที่เรามีอยู่ แต่การเห็นกระรอกสีเทาเพิ่มขึ้นอีกตัวหนึ่งไม่ได้เป็นการทดสอบกฎที่ดี สิ่งที่เราควรทำคือการหากระรอกที่ไม่ใช่สีเทาซึ่งจะเป็นตัวหักล้างกฎและผลักดันความรู้ของเราให้ก้าวหน้าต่อไป ในอดีตยุโรปไม่เชื่อการรายงานข่าวครั้งแรกว่าหงส์สีดำได้ถูกพบในประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากสิ่งที่พบนั้นไม่เป็นไปตามแบบแผนที่มีอยู่ของโลกใบนี้ทำให้มันถูกปฏิเสธและไม่เป็นที่ยอมรับ

นักคิดที่ชาญฉลาดรู้ว่าเราสามารถมองโลกได้หลายแบบ และในแต่ละแบบนั้นก็มีความไม่สมบูรณ์ของมันอยู่ ความเชื่อที่เรามีอยู่เป็นตัวกำหนดมุมมองที่มีต่อโลก แต่เราต้องพร้อมที่จะยอมรับว่ามันก็เป็นเพียงแค่มุมมองหนึ่งจากหลายแง่มุมเท่านั้น มันอาจจะเป็นระบบที่ดี แต่มันก็เป็นแค่เศษเสี้ยวหนึ่งและยังต้องได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ มาเพิ่มเติม เซอร์ไอแซก นิวตัน ได้เปลี่ยนคำจำกัดความที่เรามีต่อโลกด้วยกฎแรงโน้มถ่วงและการเคลื่อนที่ไหว มันเป็นโมเดลที่ยอดเยียมและถูกนำมาใช้ใน

ทางวิทยาศาสตร์นานับหลายศตวรรษจนกระทั่งอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ได้ทำการปรับปรุงมันด้วยทฤษฎีสัมพัทธภาพ มุมมองของเขาที่มีต่อจักรวาลคือการพิจารณาตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอและทำการปรับปรุงจนเกิดเป็นทฤษฎีใหม่

ไอน์สไตน์ได้กล่าวไว้ว่า “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้” การคิดแบบอเนกนัยปล่อยให้เราใช้จินตนาการสำรวจความเป็นไปได้ใหม่ๆ ทุกรูปแบบ การคิดแบบเอกนัยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และพิจารณาว่ามันเหมาะสมหรือไม่ แต่โซคร่ายที่เรามักปฏิบัติคือความคิดที่ไม่เข้าพวกกับความรู้และความเชื่อที่มีอยู่ไปโดยปริยาย

ความคิดอเนกนัยเป็นการคิดพิจารณาในทุกมุมมองทุกรูปแบบแม้ว่าจะผิดแปลกไป ไม่เป็นสากล ไม่เป็นที่นิยม หรือแม้กระทั่งมันจะหาสาระไม่ได้หรือน่าตลกขบขันก็ตาม แต่มันคือหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่สิ่งต่างๆ ในบางครั้งเราต้องใช้ความเฉียบขาดของการคิดแบบเอกนัย แต่ในบางคราการคิดแบบเอกนัยก็จำกัดขอบเขตของความคิดจนเกินไป การประชุมเพื่อระดมความคิดที่แบ่งการประชุมเป็นสองช่วงเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานความคิดทั้งสองแบบอย่างกลมกลืน หลังจากคำถามได้ถูกกำหนดขึ้น กลุ่มผู้ประชุมจะนำแนวทางการคิดแบบอเนกนัยมาใช้เพื่อก่อให้เกิดความคิดต่างๆ มากมายรวมถึงความคิดที่น่าตลกขบขันและไม่อาจเป็นไปได้ แต่ความคิดเหล่านั้นได้ถูกนำไปใช้กระตุ้นให้เกิดความคิดอื่นต่อไปเรื่อยๆ หลังจากรวบรวมความคิดได้จำนวนหนึ่งผู้ดำเนินการประชุมก็จะผลักดันให้กลุ่มผู้ประชุมเริ่มใช้ความคิดเอกนัยเพื่อประเมินความคิดที่ได้เสนอมานในช่วงแรกและเลือกความคิดที่ดีที่สุด มันเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ความคิดทั้งสองแบบนี้ต้องแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิงในแต่ละช่วงของการประชุม เพราะถ้าเราผสมความคิดเอกนัยกับความคิดอเนกนัยตั้งแต่เริ่มการประชุม ความคิดที่ถูกเสนอขึ้นจะถูกประเมินและวิเคราะห์ในทันที ความคิดที่ต่างออกไปก็จะถูกตัดออกและทำให้ความสร้างสรรค์ทางความคิดสูญหายไป

คนที่ติดตามหลักการทั่วไปมักจะติดกับการคิดแบบเอกนัยเพียงรูปแบบเดียว แต่นักคิดที่ชาญฉลาดสามารถนำความคิดทั้งสองรูปแบบมาใช้ประโยชน์ ในบางสถานการณ์เราต้องใช้การคิดแบบวิเคราะห์ คำนวณ ตรวจสอบและตัดสินใจ แต่ถ้าเราใช้การคิดในรูปแบบนี้บ่อยจนเกินไปเราก็จะเริ่มจำกัด บังคับ หรือแม้กระทั่งลบล้างความคิดของเราเอง หากเราอยากเป็นคนที่มีความคิดชาญฉลาด เราก็ต้องคำนึงถึงความเป็นไปในรูปแบบที่หลากหลาย เข้าถึงปัญหาจากมุมมองที่แตกต่างและเผชิญ